

Csaba László: az egyetemeket nem lehet sertéshizlaldaként működtetni

hirklikk.hu, Kardos Ernő | 2020. október 22. 07:29

„Elég volt!” – ez a címe annak a nyilatkozatnak, amit a Színház- és Filmművészeti Egyetem védelmében adott ki 58 magyar tudós, köztük Jeszenszky Géza, Pálinkás József, Elek István, Körösenyi András, Lányi András és Csaba László. Az állásfoglalást több száz ember támogatta. Mint mondják, valóban „elég volt a kormány felforgató, rendbontó intézkedéseiből! Elprivatizálták a nemzet vagyonát, ellehetetlenítették a független médiát, cenzúrázzák a tudományos kutatómunkát, az államigazgatásból marionett-színházat csináltak, a tanszabadságot lábbal tiporják – a közoktatást már régen bedarálták, most az egyetemeken a sor!” – fogalmaz a közlemény. Reagált-e a hatalom a felháborodásra, erről is kérdeztük Csaba László közgazdászt, a CEU és a Corvinus Egyetem professzorát.

– **Az egészpályás letámadás persze már évek óta tart, a társadalom pedig rezzenéstelenül túri.**

– Igen, de most láthatóan új sebességbe kapcsolt a hatalom. Mindent megszereznek vagy megszüntetnek, beolvasztanak, ahol még érzékelnek bármilyen autonómiát, esetleg önálló gondolkodást. Ezért rohamozzák a Klubrádiót, amelynek munkatársait még azért is külön vegzálják a rendőrök, ha véletlenül tilosban parkolnak. Vagy a 168 órát, és persze, a Színház- és Filmművészeti Egyetemet. Az intézményben szobáról-szobára zajlik a harc. Ebben a keresztesháborúban szerintem a kormány szintet lépett, és mindent elpusztít, vagy behódolásra kényszerít.

A Felelős értelmiség kör egyébként 2019-ben alakult, amikor a hatalom képviselői már kocsmai hangnemet engedtek meg maguknak az ellenzéki képviselőkkel szemben. Szabó Tímeát nyomdafestéket nem tűrő jelzővel illették, azon kívül, hogy a parlamentben belefojtották a szót. Szóval az eltérő véleményeket – Kuncze Gábor szavaival – elnyomja a „papagáj kommandó!”

– **Miközben oda jutottunk, hogy az ellenzék már nem tudja elmondani a parlamentben a véleményét, mert beléfojtják a szót, a hazai médiában lassan nincsenek ellenvélemények. Némaság van és félelem. Mi lehet a cél?**

– A hatalom akkor szokott így viselkedni, ha magát gyengének érzi. És gyenge is! Ne felejtse el, hogy amíg Horthy rendszere erős volt, addig nem voltak utcai lincselések, vagy deportálások. Amíg a kormányzó itthon elég erősnek érezte magát, addig nem törődött a Führer kívánságaival, Horthy azt

csinált, amit akart. Az extrémítások csak akkor kezdődtek, amikor a szovjet hadsereg megjelent, a Horthy-rendszer összeomlott, mert a vezér úgy érezte, hogy minden elveszett.

Érzésem szerint, ilyen történelmi helyzetben szokott a hatalom törvényeken átgázolva, stílustalanul, következmények nélkül cselekedni, amikor már minden mindegy. Ezt a választási eredmények, vagy a közvélemény-kutatások ugyan ma még nem indokolják, de mintha mégis lenne egy rettegés a hatalmon lévőkben. Hiába a kényelmes kétharmados többség, a jelentős médiatúlsúly, a hátuk mögötti oligarchák, és meghatározó gazdasági hatalom, mégis mintha félnének. Tartanak attól, hogy a 92.9-en reggelként elhangzik némi kritika. Mintha azt éreznék, hogy ha az elkezdett egyetemfoglalásokat, akadémia einstandot, vagy az összes disznóságot nem nyomják le a társadalom torkán még ma, akkor egy hónap múlva már késő lesz.

– Miután a hatalom minden kontrollt elveszítve, szinte őrjöngve beindult, vajon képes-e győzni egy kis művészeti egyetem diáksága? Pontosabban: meg tudja-e őrizni az intézmény autonómiáját, s a tanulók szellemi függetlenségét?

– Nyilvánvalóan nem, de ne felejtse el, '56-ban sem volt kérdéses a forradalom kimenetele. A szovjet hadsereg ugyanis nem Kijevig ment vissza, hanem Tökölön állomásozott. A forradalmároknak esélyük sem volt, hisz' a nagyhatalmak nem kockáztattak egy újabb háborút. A kérdés tehát csak az volt, hogy kitörhet-e valahogy az elégedetlenség. Végül ezt igazolta az „Elég volt!”- hangulat, ami elsősorban erkölcsi győzelem lett.

A Színház- és Filmművészeti Egyetemen most az történik, ami már elkezdődött az Akadémián, a CEU esetében – de ez van a Corvinus Egyetemen is –. hogy a hatalom nyers erőt vet be. De az SZFE tanári kara fajsúlyosabb, más fából faragott emberekből áll, mint a Corvinus irányítói csapata. Ezért felelősen kiállnak az intézményükért, a diákjaikért, az elveikért. A közvélemény pedig rádöbbenhet, hogy a hatalom látványosan, minden kontrollt elveszítve rátör a diákságra. Ez megtörtént már az Akadémián, a 168 Órában, illetve ez történik most a Klubrádióban, s ezért nem engedik s sajtót a parlamentbe.

Ez az egész végül összeáll egy nagy képpé: a hatalom minden független intézménnyel ugyanúgy végez; az SZFE esetében is teljesen világossá vált, hogy az egész országban a totális hatalom logikája és gyakorlata érvényesül. Pedig a színiakadémiát eddig minden korszak, minden kurzus elfogadta, tudomásul véve, hogy ott szabadságvágyó, másként gondolkodó, liberális művészberek vannak. De könyörgöm, milyen legyen egy színész, vagy egy filmrendező?

– **Ma a kormány viszont azt üzeni egy civil ruhába bújtatott ezredessel, hogy ennek az intézménynek „új modellre, az alapítványi vezetésre” kell átállni, mert lám’ a Corvinuson is milyen jól működik ugyanez. Ön, mint a gazdasági egyetem professzora, szintén úgy látja, hogy jól működik az intézmény?**

– Az egyetem még nem működik egy éve az alapítványi vezetés alatt. Eddig csak tervek vannak, sokat ülésezik az egyetem vezetése. Tervezünk új szakokat, szakirányokat. Mindezek azonban még nem működnek!

– **Úgy értem, hogy az alapítványi modell még nem működik olajozottan a Corvinuson?**

– Jól érti, ez a helyzet. Pragmatikus emberként úgy gondolom, hogy majd öt év múlva mondhatjuk, hogy jó-e a modell, vagy sem. Egyelőre túlnyomórészt még az oktatandó tárgyak sincsenek meg. Az pedig csak sokkal később derül majd ki, hogy a diplomájukkal mire lesznek képesek a hallgatók.

– **Van már valami sejtése?**

– Nagyon meg lennék lepődve, ha átütő volna a siker. Olyan típusú oktatás körvonalai bontakoznak ki, mint amilyen volt évtizedekkel ezelőtt, a kicsit földhöz ragadt, praktikus tudást oktató külkereskedelmi főiskolán lehettek.

– **Ez maradt a világon egykor jegyzett, Marx Károlyról elnevezett tudományegyetemből? A szobrot ugyan kivitték, helyette viszont bevitték a praktikus tudást, amit a kereskedelmi főiskolán tanítottak?**

– Igen, mert részben azokkal a kollégákkal igyekeztek feltölteni a Corvinust, akik anno a külker főiskolán sajátították el a tudománynak a már idézett „rendkívül magas” színvonalát. Bemutatják, hogyan kell power point prezentációt tartani, oktatnak számvitelt és egyéb hasznos könyvelési ismereteket. Csupa olyan dolgot, ami az első munkahelyen pár hét alatt megtanulható. A 44 magyar intézményben, ahol ugyancsak közgazdasági jellegű képzés folyik, ugyanezt oktatják. Érthetetlen, hogy miért kell ugyanazt tanítani az ország vezető tudományegyetemén is.

– **Azt mondja, hogy a jövő Nobel díjasai nem a Corvinus Egyetemről kerülnek majd ki?**

– A hallgatók túlnyomó része számára nem elméleti közgazdász képzés folyik. Talán úgy tudnám egy példával jól érzékeltetni, hogy cipőtervezés helyett oktatják a cipőfelsőrész készítést, de a végzősök talpalni már nem tanulnak meg.

Egyébként pedig a Corvinusra jött egy olyan csapat, akik talán még nem is láttak belülről rendes egyetemet, különben nem hivatkoznának olyan oktatási intézményekre, amelyek nem is vezető egyetemek. Vagyis nincs stratégiájuk, azon túlmenően, hogy mindent birtokba akarnak venni. Az eddigi teljesítményt – 35 év nyilván nem tökéletes munkáját – nagyon egyszerű lenullázni, de újat építeni helyette igen nehéz.

– Akkor szó sincs róla, hogy a Corvinus oktatási modellje olyan nagy siker lenne?

– Itt egy üzleti főiskola készül, de szó sincs róla, hogy ebben a modellben valaha elérhetné a Harvard vagy a Stanford egyetemek színvonalát. Elképzelhetetlen, hogy a világ színvonalasabb egyetemén feltűnne egy ex-ezredes, s elkészítené a szoba-beosztást. S néhány, neki nem tetsző figurát kizárna. Vagy megpróbálna a tananyagba beleszólni, esetleg megválasztaná az iskola működési modelljét. Emlékeim szerint, a katonatisztek nem ilyesmire képezték ki.

– Szóval a Corvinus ki sem talált modelljét erőlteti a kormány a színművészeti egyetem immár évtizedek óta működő rendszere helyett?

– Igen, teljesen abszurd a helyzet. Ez az alapítványi forma leginkább az alattvaló képzésre alkalmas. A szabad egyetemek csupa nagypofájú, okoskodó, folyton vitatkozó, gondolkodó gyerekeket képeznek, azok tehát a mai rendszernek nem felelnek meg.

– És a kuratórium – amelyben csupa kormánypárti jelölt feszít – még csak el sem mondja, hogy szeretnénk egy olyan színművészetit, ahol nem forradalmár, hanem az alattvaló szerepére képeznének?

– Az ismereteim szerint ez elmaradt, s az egyetem professzoraival sem konzultáltak semmiről. Mindössze annyi történt, hogy bejött a képbe néhány ember, akik azt mondták, hogy a tulajdonos megbízásából megjavítják az SZFE oktatását. Azt persze nem közölték, hogy milyen szempontok szerint kezdenék a munkát. Vagy, hogy mit tekintenek teljesítménynek, ami a művészetben nehezen mérhető. Viták erről nem folynak, de az világos, hogy ha valaki nem elég kooperatív, azt azonnal leváltják. Ahogy ez meg is történt.

Ami pedig a kuratóriumot illeti: nagyon kételkedem abban, hogy a MOL vagy a Magyar Nemzeti Bank képviselője fogja megmondani, hogy kiből lesz a következő Jancsó Miklós. Ez a modell pedig – ami eddig semmit nem bizonyított – úgy áll egy művészeti egyetemen, mint a tehéneken a gatyá.

– Komoly tudósok mondják, hogy elég volt! Sokan már el is mentek. Szellemi háttér nélkül képes működni egy ország?

– Persze mindig minden megoldható. Én egy évtizeddel ezelőtt bőszsen soroltam, hogy mi mindent nem tehet meg a hatalom. De megtörtént. Aztán újabb dolgokat gondoltam lehetetlennek. Azok is megtörténtek. Ennek persze könnyen az a következménye, hogy a társadalom sokfelé hasad. Az egyik világban vannak az alkotni tudók, a másikban pedig az iparszerű módon cselekvők. Ez utóbbi csoport úgy szervezné meg az egyetemeket, mint a sertéstelepet. Döntenének a tervmutatók, a szaporítás, a táplálás, és a létszám alapján. A fejlett országokban azonban tudják, hogy az egyetemek nem úgy működnek, mint a sertéstelepek.